

Consultatieverslag internetconsultatie Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening t.b.v. de uitwisseling van persoonsgegevens

Onderwerp van de consultatie

Tijdens de internetconsultatie zijn reacties verzameld op de voorgestelde wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening om de uitwisseling van persoonsgegevens te faciliteren, enerzijds voor de vroegsignalering van schulden en anderzijds voor het besluit over de toegang tot en plan van aanpak voor schuldhulpverlening. Doelgroep van de wetswijziging zijn burgers, gemeenten, instellingen die in opdracht van gemeenten schuldhulp geven en schuldeisers. Het verwachte effect is beter bereik van de doelgroep, ontzorging en juridische zekerheid.

Looptijd van de consultatie

De internetconsultatie liep van 20 februari tot en met 3 april 2019.

Voorgelegde vragen

Naast dat op alle onderdelen van het wetsvoorstel kon worden gereageerd waren bij de internetconsultatie drie vragen gesteld. De reacties hebben bruikbare inzichten opgeleverd:

1. Ontbreken persoonsgegevens in de tabel in het algemene deel (zie pagina's 6 en 7) van de memorie van toelichting die noodzakelijk zijn voor schuldhulpverlening? Deze vraag heeft voorstellen opgeleverd die zijn verwerkt in de toelichting bij de wetswijziging en worden benut bij het formuleren van de AMvB op grond van het bestaande artikel 8 Wgs over gegevensuitwisseling.
2. Zou de melding van betalingsachterstanden door verhuurders aan gemeenten wettelijk geregeld moeten worden (in aanvulling op de grondslag voor gemeenten om de gegevens te mogen ontvangen en gebruiken)? De reacties zijn eensgezind over het nut van een wettelijke regelgeving voor het melden van huurachterstanden. Voor huurachterstanden wordt daarom in overleg met onder meer woningcorporaties en gemeenten een vergelijkbare regeling gemaakt op grond van het bestaande artikel 8 Wgs over gegevensuitwisseling. Deze regeling zal de ruimte behouden voor verhuurders voor eigen (maatschappelijk verantwoorde) incassoactiviteiten en om huisuitzetting toch door te zetten (en niet te melden) in geval van woonfraude en overlast.
3. Is overgangsrecht nodig voor het aanpassen van het gemeentelijke plan integrale schuldhulpverlening en gemeentelijke (ICT-)processen? Uit de reacties blijkt dat een overgangstermijn nodig is, onder meer om het gemeentelijke plan schuldhulpverlening aan te passen. Hiervoor geeft de huidige Wgs al ruimte, omdat het plan voor een periode van ten hoogste vier jaar geldt en tussentijds kan worden gewijzigd (artikel 2 Wgs). Vanuit het belang van naleving van de AVG is een overgangstermijn van meer dan een half jaar voor de andere onderdelen van de wetswijziging niet te rechtvaardigen.

Opbrengst van de consultatie

De internetconsultatie heeft in totaal tot 27 (openbare en niet-openbare) reacties geleid, waaronder reactie van:

- gemeenten, inclusief NVVK en gemeentelijke belastingkantoren,
- schuldeisers (woningcorporaties, zorgverzekeraars, energie- en drinkwaterleveranciers).

De reacties bevestigen dat de wetswijziging voorziet in een behoefte binnen de schulden- en incassoketen aan juridische zekerheid over de naleving van privacyregels.

Verwerking van de reacties

De gemeenten die hebben gereageerd hebben de zorg dat zij veel meldingen van schuldeisers over betalingsachterstanden ontvangen, maar onvoldoende mogelijkheden hebben om te prioriteren en mensen en middelen beschikbaar te maken. Dit geldt vooral in de aanloop, omdat er consensus is dat vroegsignalering mensen met schulden sneller en makkelijker helpt. Het dilemma is dat de rechtvaardiging voor het mogen verwerken van persoonsgegevens een duidelijke wettelijke taak is. Gemeenten mogen geen gegevens ontvangen die zij niet gebruiken voor de wettelijke taak schuldhulpverlening of die niet noodzakelijk zijn voor uitvoering van de wettelijke taak schuldhulpverlening. De juridische zekerheid is daarom een communicerend vat met vrijheid in de

uitvoering. Gemeenten houden vrijheid in hoe een hulpaanbod wordt gedaan. Gemeenten houden ook vrijheid om passende hulp te bepalen.

De schuldeisers die reageerden, hebben de zorg dat de nieuwe regelgeving onvoldoende aansluit bij de bestaande regels voor zorgverzekeraars en energie- en drinkwaterleveranciers over het melden van betalingsachterstanden aan gemeenten. In de versie voor internetconsultatie was het voorstel bij het soort signaal voor vroegsignalering ook een minimaal aantal maanden betalingsachterstand op te nemen. Verder was het voorstel dat de gemeente een hulpaanbod doet bij een combinatie van twee of meer signalen op hetzelfde adres. De bestaande regelingen kennen echter geen termijnen van betalingsachterstanden en ook geen combinatie van verschillende achterstanden als voorwaarden voor actie. Om tegenstrijdige en onduidelijke regelgeving te voorkomen wordt één op één aangesloten bij de bestaande regelingen. De bestaande regelgeving nemen een sociale incasso als uitgangspunt (persoonlijk contact, schuldregeling aanbieden, enz.). Als dat niet tot betaling leidt, worden de betalingsachterstanden eenmalig bij de gemeente gemeld. Schuldeiser zouden een terugkoppeling van de gemeenten over het resultaat van het hulpaanbod zeer op prijs stellen. Schuldeisers krijgen niet op elk signaal een reactie terug. Niet elk individueel signaal zal duiden op problematische achterstanden en in een deel van de gevallen zal de betaling herstart zijn na het verzenden van het signaal vanuit een schuldeiser. Een persoon kan instemmen met schuldhelpverlening, maar kan ook hulp weigeren. Als daadwerkelijk schuldhelpverlening gestart wordt zijn alle schuldeisers daarbij vanzelfsprekend betrokken. Ook is voorstelbaar dat de gemeente via bijvoorbeeld afspraken met schuldeisers in algemene zin terugkoppelt hoe vaak een signaal uiteindelijk leidt tot een schuldhelpverleningstraject. Dit laatste zal dan niet op persoonsniveau zijn.

Het verzamelen en verwerken van signalen over betalingsachterstanden doen schuldeisers en gemeenten meestal digitaal en geautomatiseerd met ICT. In de versie voor internetconsultatie was de mogelijkheid opgenomen voor het beheer en gebruik van deze ICT-voorzieningen eisen in regelgeving op te nemen. Een aantal reacties vroeg om verduidelijking en aansluiting bij de bestaande praktijk van deze bepalingen. Omdat met de voorgestelde bepalingen niet meer was beoogd dan naleving van de AVG te borgen, is ervoor gekozen deze te laten vervallen. Zodra gemeenten de betalingsachterstanden van schuldeisers voor de uitvoering van hun taak schuldhelpverlening hebben ontvangen zijn zij verwerkingsverantwoordelijke voor die persoonsgegevens. Als zij een organisatie inschakelen om de gegevens te verwerken, is daarvoor een verwerkingsovereenkomst nodig. Hoe dan ook dienen alle verwerkingen van persoonsgegevens aan de AVG te voldoen.

Enkele reacties spreken de wens uit (lokale) belastingschulden als signaal voor vroegsignalering van schulden te willen gebruiken. Het doel van vroegsignalering is mensen met schulden die nog niet in beeld zijn bij gemeenten te bereiken. Belastingschulden lijkt een minder geschikt signaal, omdat mensen met belastingachterstanden al bekend zijn bij de overheid en ook via maatschappelijk verantwoorde incasso en intern doorverwijzen beter bereikt kunnen worden. Bovendien zijn belastingschulden niet direct een bedreiging voor de eerste levensbehoeften. Het is daarom de vraag of de uitwisseling van belastingschulden voor vroegsignalering noodzakelijk en proportioneel is. Er zijn betere voorspellers voor problematische schulden, namelijk betalingsachterstanden op vaste lasten. Als iemand op basis van een betalingsachterstand op vaste lasten een hulpaanbod van de gemeente krijgt en accepteert, worden uiteraard alle schulden geïnventariseerd, inclusief belastingschulden, voor het maken van een plan van aanpak schuldhelpverlening.